

Glagolskovidka značenja u hrvatskom znakovnom jeziku

Premec, Ema

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Education and Rehabilitation Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:072214>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-03**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Education and Rehabilitation Sciences - Digital Repository](#)

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

DIPLOMSKI RAD

Glagolskovidna značenja u hrvatskom znakovnom jeziku

Ema Premec

Zagreb, rujan 2024.

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

DIPLOMSKI RAD

Glagolskovidna značenja u hrvatskom znakovnom jeziku

Ema Premec

doc. dr. sc. Marina Milković

Zagreb, rujan 2024.

Izjava o autorstvu rada

Potvrđujem da sam osobno napisala rad *Glagolskovidiska značenja u hrvatskom znakovnom jeziku* i da sam njegova autorica. Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, jasno su označeni kao takvi te su adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime: Ema Premec

Mjesto i datum: Zagreb, rujan 2024.

GLAGOLSKOVIDSKA ZNAČENJA U HRVATSKOM ZNAKOVNOM JEZIKU

Ema Premec

Mentor: doc. dr. sc. Marina Milković

Diplomski studij logopedije

SAŽETAK

Glagolskovidska značenja (način vršenja glagolske radnje, *aktionsart*) je leksičko-semantička kategorija glagola usko povezana s glagolskim vidom (aspektom) koji je gramatička kategorija. Ispreplitanje vida i glagolskovidskih značenja je u hrvatskome, ali i u drugim slavenskim jezicima, nedvojbeno (Novak Milić, 2008). U HZJ-u dosada su opisani glagolsko vidski parovi (Milković, 2011) i izvedeni perfektivni glagoli (Maradin, 2017), ali ne i izvedeni imperfektivni glagoli. Stoga je cilj ovoga rada utvrditi na koji se način tvore izvedeni imperfektivni glagoli, može li se njihova tvorba usporediti s tvorbom izvedenih perfektivnih glagola te možemo li naći poveznicu između glagolskovidskih značenja u hrvatskom znakovnom i govornom jeziku.

U istraživanju je sudjelovalo pet odraslih gluhih osoba, a ispitni materijal se sastojao od izoliranih izvedenih imperfektivnih glagola u hrvatskom jeziku. Cilj je bio izazvati proizvodnju ciljanih glagola u HZJ-u. Prikupljeni podaci su obrađeni deskriptivnom analizom u kojoj je korišten Prozodijski model fonološke strukture znaka (Brentari, 1998).

Dobiveni rezultati potvrdili su prijašnja istraživanja. Glavna značajka gotovo svih izvedenih imperfektivnih glagola jest ponavljanje, odnosno reduplikacija pokreta. Sredstva korištena u tvorbi izvedenih imperfektivnih glagola jesu: afiksi, leksički morfemi te leksikalizirani glagoli. Ona se mogu pronaći i u tvorbi izvedenih perfektivnih glagola, ali ih razlikuje upravo reduplikacija, a usporediva su i s onima opisanim u drugim znakovnim jezicima.

Ovo istraživanje doprinosi opisu gramatike HZJ-a te potvrđuje njegovu složenost i neovisnost o govornom jeziku. Također, svoju ulogu pronalazi i u učenju, odnosno, poučavanju HZJ-a kao stranog jezika.

Ključne riječi: hrvatski znakovni jezik, glagolskovidska značenja, izvedeni imperfektivni glagoli

LEXICAL ASPECT IN CROATIAN SIGN LANGUAGE

Ema Premec

Mentor: doc. dr. sc. Marina Milković

Speech and Language Pathology Department

SUMMARY

Lexical aspect (aktionsart) is a lexical-semantic category of verbs closely linked to verbal aspect, which is a grammatical category. There is unavoidable interrelation between verbal aspect and lexical aspect in Croatian, as well as in other Slavic languages (Novak Milić, 2008). In Croatian Sign Language (HZJ), verbal aspectual pairs (Milković, 2011) and derived perfective verbs (Maradin, 2017) have been described, but that is not the case with the derived imperfective verbs. Therefore, the aim of this study is to determine how derived imperfective verbs are formed, whether their formation can be compared to that of derived perfective verbs, and if there is a connection between lexical aspect in HZJ and Croatian.

The study involved five adult deaf participants, and the test material consisted of isolated derived imperfective verbs in Croatian. The goal was to elicit the production of targeted verbs in HZJ. The collected data were analyzed descriptively using the Prosodic Model of Phonological Sign Structure (Brentari, 1998).

The results are in line with the previous research. The main feature of nearly all derived imperfective verbs is reduplication which is the repetition of movement. Language forms used in the formation of derived imperfective verbs are affixes, lexical morphemes, and lexicalized verbs. These can also be found in the formation of derived perfective verbs, but they are distinguished by reduplication and are comparable to those described in other sign languages.

This research contributes to the description of the grammar of HZJ and confirms its complexity and independence from spoken language. It also plays a role in the learning and teaching of HZJ as a foreign language.

Key words: Croatian Sign Language, lexical aspect, derived imperfective verbs

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. ASPEKTOLOŠKA PROBLEMATIKA	1
1.1.1. Kratka povijest aspekta i <i>aktionsarta</i>	1
1.1.2. Glagolski vid i glagolskovidska značenja	3
1.1.2.1. <i>Vidskoznačenjske faze</i>	4
1.1.2.2. <i>Glagolskovidska značenja</i>	4
1.2. ZNAKOVNI JEZICI	6
1.2.1. Fonološka struktura znaka	6
1.2.2. Dualnost morfologije	9
1.2.3. Hipoteza vidljivosti događaja	9
1.2.3.1. <i>O glagolima i vidu u HZJ</i>	10
2. PROBLEM I CILJ RADA	12
3. METODE RADA	13
3.1. SUDIONICI ISTRAŽIVANJA	13
3.2. OPIS ISPITNOG MATERIJALA	13
3.3. NAČIN PRIKUPLJANJA PODATAKA	13
3.4. METODE OBRADE PODATAKA	14
4. REZULTATI I RASPRAVA	16
4.1. IZVEDENI IMPERFEKTIVNI GLAGOLI U HZJ-u	16
4.1.2. Afiksacija	17
4.1.2.1. <i>Afiks [brza reduplikacija]</i>	18
4.1.2.2. <i>Afiks [spora reduplikacija]</i>	19
4.1.2.3. <i>Afiks [promjena postavki]</i>	20
4.1.2.4. <i>Afiks [alternacija]</i>	22
4.1.2.5. <i>Afiks [naginjanje]</i>	22
4.1.2. Leksički morfemi	24
4.1.3. Leksikalizirani glagoli	28
4.2. SLIČNOSTI I RAZLIKE IZVEDENIH IMPERFEKTIVNIH I PERFEKTIVNIH GLAGOLA U HZJ-u	30
4.3. GLAGOLSKOVIDSKA ZNAČENJA U HZJ-u	33
5. ZAKLJUČAK	35
6. LITERATURA	36

1. UVOD

1.1. ASPEKTOLOŠKA PROBLEMATIKA

Aspektologija je mlado područje jezikoslovlja koje proučava problematiku aspekata u različitim jezicima (Novak Milić, 2010). Aspekt se smatra vrlo složenom i još uvijek nedostavno opisanom jezičnom kategorijom. Posljedica toga je nepostojanje jedinstvene odrednice koja bi mogla obuhvatiti poimanje aspekta u brojnim jezicima niti taj pojam obuhvaća isključivo jednu jezičnu pojavu, već se njime i danas imenuju razne kako leksičke tako i gramatičke značajke u pojedinim jezicima (Novak Milić, 2008).

1.1.1. Kratka povijest aspekta i *aktionsarta*

Aspekt se kao jezična pojava proučava još od razdoblja antike, a njegovi su se nazivi u jezikoslovlju pojavili tek u razdoblju od 17. do 19. stoljeća (Novak Milić, 2010). U toj je predznanstvenoj fazi bio promatran kroz dvije različite struje – slavističku i germanističku (Młynarczik, 2004). Nazivi *aspekt* i *aktionsart* zauzimali su središnje mjesto u aspektologiji koji su početkom 17. stoljeća zapravo označavali dva različita prijevoda ruskog naziva *vid'* (rus. видъ) kako navodi Novak Milić (2010). Međutim, ovim nazivom nije podrazumijevao binarnu opreku između perfektivnosti i imperfektivnosti (Młynarczik, 2004) kakvu poznajemo danas, već je naziv *vid* pripadao kategoriji vremena. Novak Milić (2008) navodi kako se poimanje perfektivnog i imperfektivnog aspekta usustavljuje tek 1930-ih godina.

Nikolaj Ivanović Greč, ruski gramatičar iz 19. stoljeća, smatra se zaslužnim za razdvajanje *vida* od vremena prikazavši *vid* kao način ili okolnost radnje (Młynarczik, 2004; Novak Milić, 2008 i 2010). Ovakvo semantičko tumačenje smatra se početkom sustavnog istraživanja pojave *vida* u slavenskim jezicima, ali i germanskim. Nakon Grečevog definiranja *vida*, njemački gramatičari prevode ruski *vid* nazivom *Aktionsart* – „načinom glagolske radnje“. Izriče se gramatičkim sredstvima – glagolskom osnovom, prefiksima i sufiksima te je time istovjetan Grečevu *vidu*, tj. francuskom *aspectu* (Novak Milić, 2008).

Novak Milić u svojim radovima (2008 i 2010) kao glavnu prekretnicu u razvoju aspektologije ističe švedskog slavista Agrella koji je svojim radom iz 1908. godine o poljskim glagolima uspio spojiti slavističku struju koja proučava aspekt na morfološki bogatim jezicima te germanističku struju koja ga promatra na jezicima oskudnije morfologije. Rezultat njegova rada bio je razlikovanje aspekta i *aktionsarta*. Agrell smatra aspekt subjektivnom kategorijom,

točnije, načinom na koji govornik gleda na glagolsku radnju. Njime se označavaju dvije osnovne kategorije slavenskih glagola – jedna, koja izražava imperfektivnu (nesvršenu) i druga, koja izražava perfektivnu (svršenu) radnju (Isaćenko, 1962; prema Novak Milić, 2010). Dok je s druge strane, *aktionsart* definiran kao semantičko značenje glagola koje izražava način i okolnosti izvođenja glagolske radnje. Odnosi se na objektivna svojstva glagola – stvarno trajanje glagolske radnje.

Novak Milić (2008) također navodi kako neki lingvisti smatraju da postoje prefiksi koji označavaju samo aspektnu promjenu kojom imperfektivni glagol postaje perfektivan te oni prefiksi koji pobliže označavaju izvršenje radnje. U tom slučaju mijenjaju aspekt, kao i *aktionsart* glagola. Agrell pak tvrdi da prefiksi mogu istovremeno vršiti obje uloge. Također, usporedbom poljskog i njemačkog jezika, utvrdio je kako germanski jezici najčešće ne mogu u potpunosti prenijeti suptilne razlike koje izražavaju prefiksi u slavenskim jezicima.

Nakon Agrella slavenski i germanski pristup, pa tako i termini *aspekt* i *aktionsart*, sve se više razilaze i zasebno razvijaju (Młynarczyk, 2004). Slavenska tradicija usmjerila se na proučavanje morfoloških osobitosti glagola – aspekta (glagolskog vida), a germanska na leksičke značajke glagola – *aktionsart* (Novak Milić, 2008).

Značajan trag u aspektologiji ostavio je i filozof Zen Vendler koji je 1957. godine objavio članak u kojem dijeli glagole u četiri skupine, a njihove prijevode je predložila Novak Milić (2008): 1) glagole stanja (*states*), 2) glagoli radnje (*actions*), 3) glagole postizanja (*accomplishments*), odnosno one koji podrazumijevaju da postoji završna točka radnje u vremenu, te 4) glagole postignuća (*achievements*) koji označavaju trenutak ostvarivanja cilja. Ovaj klasifikaciju glagola i one slične (npr. Aristotelovu) mnogi smatraju aspektnom, međutim Binnick (1991; prema Novak Milić, 2008) ističe kako je aristotelovsko-vendlerovski aspekt morfološki neobilježen, tj. leksička kategorija, ali je obavezna poput aspekta jer su svi glagoli inherentno obilježeni njime. On smatra aspekt potpuno gramatikaliziranom, obaveznom, sustavnom jezičnom kategorijom koja u osnovi sadrži opreku perfektivno:imperfektivno, odnosno glagolskim vidom. S druge strane, *aktionsart* smatra leksičkom kategorijom, negramatičkom, izbornom i nesustavnom.

Fokus slavenskih aspektologa je na morfološkim procesima koji pridonose izražavanju *aktionsarta*, što je prisutno u današnjim hrvatskim gramatikama u kojima se ograničava rasprava o aktionsartu u morfološkim poglavljima koja spominju termine *način vršenja*

glagolske radnje (Barić i sur., 2005) te *glagolskovidska značenja*¹ (Silić i Pranjković, 2007) (Marini, 2022).

1.1.2. Glagolski vid i glagolskovidska značenja

Glagolski vid je sredstvo izražavanja nesvršenosti i svršenosti glagolske radnje, stanja ili zbivanja (Silić i Pranjković, 2007). Glagoli koji izriču radnju koja je u procesu, koja se izvršava nazivaju se imperfektivni (nesvršeni) ili glagoli imperfektivnoga (nevršenoga) vida, dok su glagoli kojima se izriče obavljeni proces, izvršenost radnje perfektivni (svršeni) ili glagoli perfektivnoga (svršenog) vida (Barić i sur., 2005).

Prema Siliću i Pranjkoviću (2007) perfektivni glagoli se mogu tvoriti od imperfektivnih zamjenom sufiksalnog morfema njihove osnove (*baciti-bacati*) ili pridruživanjem prefiksalnog morfema osnovi (*gledati-pregledati*). S druge strane, imperfektivni glagoli se tvore od perfektivnih zamjenom sufiksalnog morfema osnove perfektivnog glagola uporabom morfema *-i-* (*prevesti-prevoditi*), *-(j)a-* (*preporučiti-preporučati*), *-(j)ava-* (*proučiti-proučavati*), *-(j)iva-* (*uključiti-uključivati*).

U kontekstu glagolskog vida promatraju se i vidski parovi – parovi glagola od kojih je jedan imperfektivan, a drugi perfektivan. Raguž (1997; prema Šarić, 2011) iznosi kako se oni vidski parovi među kojima nema nikakve značenjske razlike nazivaju pravim vidskim (aspektnim) parom.

Šarić (2011) tvrdi kako tradicionalni pristup vidskim parovima uključuje telične glagole, točnije dvije ranije opisane Vendlerove kategorije – postignuća i postizanja. S teličnim glagolima se povezuje predodžba krajnje točke, tj. cilja (Romanova 2004; prema Šarić, 2011). Stoga su atelični glagoli oni koji ne podrazumijevaju završenost radnje te uključuje glagola iz druge dvije Vendlerove kategorije – stanja i radnje.

---

¹ U ovome će se radu nadalje koristiti termin glagolskovidska značenja prema *Gramatici hrvatskoga jezika* autora Silića i Pranjkovića (2007).

1.1.2.1. Vidskoznačenjske faze

Kao što je već navedeno, imperfektivni glagoli se tvore od perfektivnih, a perfektivni od imperfektivnih. U tom smislu postoje tri faze (Silić i Pranjković, 2007). Prvu fazu čine imperfektivni glagoli ili perfektivni glagoli. U drugu fazu spadaju perfektivni glagoli nastali od imperfektivnih prefiksanim morfemima. U trećoj se fazi nalaze imperfektivni glagoli stvoreni od perfektivnih sufiksanim morfemima. Navedene faze prikazane su kroz primjere gdje se u primjeru (a) kao polazište uzima imperfektivni glagol, a u primjeru (b) perfektivni:

a) (1) kopati > (2) okopati > (3) okopavati

b) (1) dići > (2) podići > (3) podizati

(Silić i Pranjković, 2007)

Proces koji se događa u trećoj fazi u literaturi možemo pronaći pod nazivom sekundarna imperfektivizacija (Novak Milić, 2008; Šarić, 2011; Polančec, 2018). Polančec (2023) u svojem radu o morfofonološkoj složenosti sekundarne imperfektivizacije glagole treće faze, kako su je opisali Silić i Pranjković (2007), naziva izvedeni ili sekundarni imperfektivi. Navodi kako za definiciju sekundarne imperfektivizacije nije važno je li polazišni glagol prefigiran ili neprefigiran, što tvrde i Silić i Pranjković (2007) po kojima ponekad nema glagola u prvoj fazi. Pojam sekundarna imperfektivizacija uobičajen je u stranoj slavistici, no kod nas je dosta rijedak (Polančec, 2023).

1.1.2.2. Glagolskovidska značenja

Silić i Pranjković (2007) tvrde kako sufiksi i prefiksi pridaju glagolima specifična značenja koja nazivaju glagolskovidskim značenjima. Ovaj naziv prepoznat je i pod nazivima način vršenja glagolske radnje, *aktionsart*, leksički aspekt i sl. (Novak Milić, 2008).

Prepoznato je 11 glagolskovidskih značenja (Silić i Pranjković, 2007):

1. Sativno značenje se izriče glagolima koji izriču dosta radnje. Ti glagoli mogu pripadati drugoj i trećoj glagolskovidskoj fazi i tvore se prefiksima *na-*, *iz-* i povratnom česticom *se* (npr. *najedati se-najesti se*).

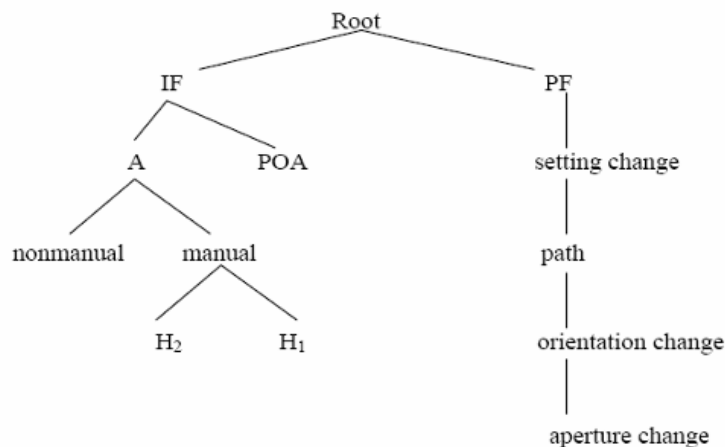
2. Intenzivno značenje se izriče glagolima koji izriču radnju do vrhunca volje subjekta. Mogu pripadati drugoj i trećoj glagolskovidskoj fazi te se najčešće tvore prefiksima *raz-*, *uz-*, *za-* i povratnom česticom *se* (npr. *uzbuditi se-uzbuđivati se*).
3. Inkoativno značenje se izriče glagolima koji izriču početni dio radnje. Mogu pripadati drugoj i trećoj glagolskovidskoj fazi te se tvore prefiksima *po-* i *za-* (npr. *zaroniti-zaranjati*).
4. Finitivno značenje se izriče glagolima koji izriču završni dio radnje. Ovi glagoli mogu pripadati drugoj i trećoj fazi te se tvore prefiksom *do-* (npr. *doraditi-dorađivati*).
5. Deminutivno značenje se izriče glagolima koji izriču radnju manju od obične i tvore se prefiksima *po-* i *pro-*, tada mogu pripadati drugoj i trećoj fazi (npr. *poigrati se-poigravati se*). Međutim, mogu se tvoriti i sufiksima *-uc-*, *-uck-*, *-ck-*, *-k-*, *-(j)ak-*, *-uš-* i *-ušk-* kada su većinom jednoglagolskovidski (npr. *svjetlucati*).
6. Augmentativno značenje se izriče glagolima koji izriču previše radnje. Oni mogu pripadati drugoj i trećoj fazi te se tvore prefiksom *pre-* (npr. *prejesti se-prejedati se*).
7. Pejorativno značenje se izriče glagolima koji izriču radnju s nijansom pogrdnosti i tvore se sufiksima *-ek-*, *-car-* i *-kar-* (npr. *vucarati se*).
8. Majorativno značenje se izriče glagolima koji izriču radnju veću od druge. Ti glagoli mogu pripadati drugoj i trećoj fazi te se tvore prefiksom *nad-* (npr. *nadjačati-nadjačavati*).
9. Totivno značenje se izriče glagolima koji izriču svu radnju (od početka do kraja). Takvi glagoli su perfektivni i pripadaju drugoj fazi. Tvore se prefiksima *iz-*, *po-*, *o-*, *na-* te *s-* (npr. *namamiti*).
10. Durativno značenje se izriče glagolima koji izriču radnju koja neprekidno traje. Takvi glagoli su imperfektivni te pripadaju prvoj i trećoj fazi. Oni koji se nalaze u trećoj fazi tvore se sufiksima *-(j)a-*, *-(j)ava-*, i *-(j)iva-* (npr. *misliti-izmišljati*).
11. Distributivno značenje se izriče glagolima koji izriču raspodjelu radnje. Tvoreni su prefiksima *po-*, *poiz-* i *iz-* koji se dodaju već prefigiranim glagolima i pritom im ne mijenjaju vid (npr. *pospremiti-pospremati*).

1.2. ZNAKOVNI JEZICI

Znakovni jezici su prirodni jezici i time sadrže sve jezične sastavnice koje su prisutne i u govornim jezicima. Sastavnice koje su važne za ovaj rad su fonologija, zbog opisa same strukture znaka, i morfologija kojom se promatraju promjene unutar znakova, u ovom slučaju glagola. Cijeli rad prožet je još jednom važnom sastavnicom – semantikom.

1.2.1. Fonološka struktura znaka

U različitim znakovnim jezicima opisani su fonološki parametri znaka koji se međusobno podudaraju. Postojanje pet parametara u hrvatskom znakovnom jeziku (HZJ) utvrdile su Šarac Kuhn i sur. (2006), a čine ih 44 različitih oblika šake, 36 mjesta artikulacije, 36 vrsta pokreta, šest orijentacija dlana i osam skupina nemanualnih oznaka. U nastavku rada znakovi će se opisati pomoću Prozodijskog modela fonološke strukture znaka (Slika 1) koji se smatra najpotpunijim modelom fonološkog opisa znakovnih jezika. Model je predložila Brentari (1998) za američki znakovni jezik (*American Sign Language*; ASL).

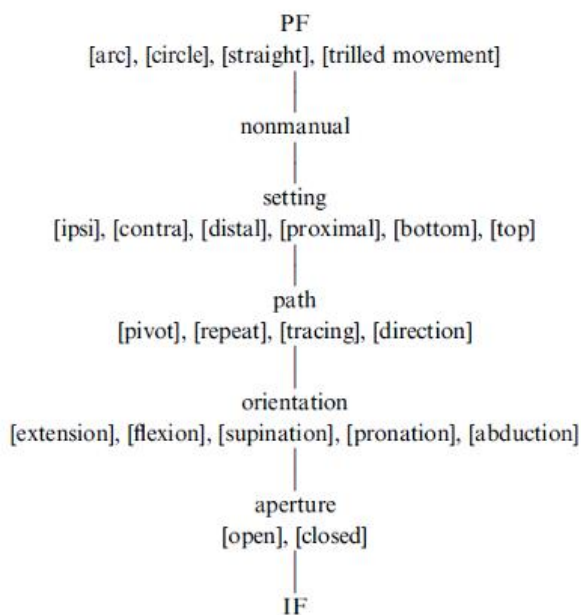

Slika 1. Prozodijski model fonološke strukture znaka (Brentari, 1998)

U Prozodijskom modelu Brentari (1998) odvaja inherentna (*inherent features*, IF) i prozodijska (*prosodic features*, PF) obilježja znaka. Inherentne značajke obuhvaćaju nepromijenjive karakteristike znaka koje se simultano pojavljuju, a to su mjesto artikulacije (*place of articulation*, POA) te oblik šake, odnosno artikulator (*articulator*, A). S druge strane, prozodijske značajke obuhvaćaju karakteristike znaka koje se mijenjaju i artikuliraju

sekvencijalno – sam pokret. Ispravno formiran znak sadži obje vrste značajki (Šarac Kuhn i sur., 2006).

Grana prozodijske značajke sadži čvorove [promjena postavki] (*setting change*), [promjena putanje] (*path change*), [promjena orijentacije] (*orientation change*) i [promjena otvorenosti šake] (*aperture change*). Detaljniji prikaz prozodijskih značajki može se vidjeti na Slici 2 (Brentari, 1998).

Slika 2. Prozodijska struktura znaka (Brentari, 1998)

Početnim čvorom prozodijskih značajki može se ustanoviti jedan od četiri osnovna pokreta uz koje se vežu ostale značajke - [luk] (*arc*), [krug] (*circle*), [ravno] (*straight*) ili [trepereći pokret] (*trilled movement*, TM) (Brentari, 1998).

Nemanualne oznake smatraju se zasebnom fonološkom značajkom koje prema Brentari (1998), kao i značajke putanje, orijentacije, oblika šake i mjesta artikulacije, mogu iznijeti lingvistička obilježja. Grupirane su u osam skupina u HZJ-u: položaj obrva, smjer pogleda, treptanje, oblik usana, pokreti glave, kimanje i odmahivanje glavom, naginjanje tijela i rotiranje tijela (Šarac Kuhn i sur., 2006). Također, nemanualno označavanje dio je facijalne gramatike u znakovnim jezicima.

Brentari (1998) definira značajku [promjena postavki] kao skupinu pokreta u kojoj se artikulatorkreće između dvije točke u ravnini. Svaka ravnina ima dva para postavki, primjerice,

horizontalna ravnina ima postavke [distalno]-[proksimalno] i [kontralateralno]-[ipsilateralno]. Postavke sagitalne ravnine su [distalno]-[proksimalno] i [vrh]-[dno], a postavke frontalne ravnine [vrh]-[dno] te [kontralateralno]-[ipsilateralno].

Prethodno navedene ravnine od važnosti su i za značajku [putanja]. Brentari (1998) navodi kako sve značajke promjene putanje pobliže opisuju pokret pod kutom od 90° na određenu ravninu ili unutar nje. Značajke putanje su [pivot] (*pivot*), [ponavljanje] (*repeat*), [ocrtavanje] (*tracing*), [smjer] (*direction*) te [alternacija] (*alternating movement, AM*).

Ove značajke putanje Brentari (1998) definira na sljedeći način:

- a) [pivot] predstavlja pokret s fiksiranom laktom,
- b) [ponavljanje] je ravan pokret koji se može ponavljati ili identično, pod kutom od 90° ili za dvosmjerne znakove (znakove koji se izvode u dva smjera) pod kutom od 180°,
- c) [ocrtavanje] predstavlja liniju ili obris u obliku ravne linije, kruga ili luka koja se izvodi s obzirom na jednu točku unutar artikulacijske ravnine
- d) [smjer] je fonološki određen ravni pokret koji se izvodi pod kutom od 90° artikulacijsku ravninu ka nekoj točki gdje će se kontakt ostvariti [|>] ili od neke točke s kojom postoji kontakt [>|]
- e) [alternacija] je značajka isključivo dvoručnih znakova kod kojih se artikulatori pomiču nesinkronizirano za 180°.

Prozodijska značajka [alternacija] smatra se jednim od ograničenja dvoručnih znakova. Battison (1978; prema Šarac Kuhn i sur., 2006) objašnjava kako u slučaju da se obje ruke kreću samostalno tijekom artikulacije znaka, obje moraju imati isti oblik šake, istu lokaciju i isti pokret (simultano ili u alternaciji), a orijentacija mora biti simetrična ili identična.

Brentari (1998) razlikuje pet značajki [promjene orijentacije] koje nose leksički kontrast i čine pokrete koji se izvode iz ručnog zgloba: [supinacija], [pronacija], [ekstenzija], [fleksija] i [abdukcija].

Na posljednjem čvoru prozodijske strukture nalazi se značajka promjene [otvorenosti šake]. Moguće su dvije promjene - kontrastivni oblici šake koji razlikuju dva različita oblika šake i konture oblika šake koje su zapravo [zatvorene ili otvorene] varijante istog oblika šake.

1.2.2. Dualnost morfologije

Morfologija je dio gramatike koji proučava morfeme – najmanje dijelove riječi koje nose kakvo značenje. Riječi čine korijenski (leksički morfemi) ili afiksalni (funkcionalni morfemi) koji kombinacijom čine nove riječi – proces koji se naziva derivacijom, ili različite oblike postojećih riječi – što označava proces infleksije (Meir, 2012). Derivacija može mijenjati značenje riječi, kao i vrstu riječi, dok infleksija označava gramatičke informacije kao što su broj, lice, aspekt, glagolsko vrijeme i sl. (Johnston, 2005).

U istraživanju znakovnih jezika uočava se kako su morfološki procesi simultani tako što se različiti morfemi nekog znaka međusobno preklapaju, što nije slučaj u govornim jezicima kod kojih se morfemi nižu (Aronoff i sur., 2005). Mnogi autori navode kako znakovni jezici preferiraju simultane procese koji se uočavaju na svakoj razini struktura, kako fonološkoj, tako morfološkoj te ostalima (Johnston, 2005; Aronoff i sur., 2005). Ipak, osim simultanih morfoloških operacija, znakovni jezici u nešto manjoj mjeri koriste i sekvencijalne koje se ostvaruju dodavanjem sufiksa ili afiksa na osnovu (Meir, 2012).

Tri glavne morfološke operacije koje mogu biti i sekvencijalne i simultane jesu slaganje, afiksacija i reduplikacija. Slaganjem dvije ili više riječi/znakova u jednu nastaju složenice. Afiksacijom se mijenja sama kvaliteta pokreta, dok je reduplikacija ponavljanje pokreta (Meir, 2012).

Pojava „simultane afiksacije“ može zvučati paradoksalno budući da je obično ostvarena linearno. Međutim, svi morfološki procesi kojima je rezultat promjena parametra [pokret] osnovnoga znaka smatraju se primjerima simultane afiksacije (Meir, 2012).

1.2.3. Hipoteza vidljivosti događaja

Aspekt je opisan u različitim znakovnim jezicima, primjerice, u ASL-u (Rathmann, 2005), u britanskom znakovnom jeziku (*British Sign Language*; BSL) (Brennan, 1983, 1990) i u grčkom znakovnom jeziku (*Greek Sign Language*; GSL) (Vletsi & Stavrakaki, 2007; prema Milković 2011).

Kako bi objasnila različite opise ponašanja glagola u ASL-u, Wilbur (2003) je promatrala različite pojave aspektualne reduplikacije. Uočila je kako se glagoli mogu promatrati kao atelični ili telični uzimajući u obzir osnovu njihove forme, tj oblika –telični glagoli sadrže nagli završetak pokreta koji vjerojatno odražava semantičku završenost (*end-state*) kao dijela argumenta (*affected argument*).

Ovakvo podudaranje značenja glagola i pokreta koji ih ostvaruju, danas poznajemo pod nazivom Hipoteza vidljivosti događaja (*Event Visibility Hypothesis – EVH*; Wilbur, 2003) koja se zasniva na činjenici da se semantička obilježja strukture određenog događaja uočavaju na razini predikata, točnije fonološkoj razini glagola. Koristi se pri opisivanju aspektnosti u brojnim znakovnim jezicima, a prema Milković (2011) primjenjiva je i na HZJ.

1.2.3.1. O glagolima i vidu u HZJ

Budući da znakovni jezici uglavnom ne označavaju vrijeme morfološki, u mnogim se znakovnim jezicima opisuje morfološko označavanje aspekta tj. glagolskog vida (Pfau, Steinbach, Woll, 2012). Može se izraziti dodavanjem leksičkim morfema ili aspektnom infleksijom (Wilbur, Klima i Bellugi, 1983; prema Milković, 2011), odnosno promjenom pokreta koja se ostvaruje afiksima.

Proučavajući glagolski vid u HZJ-u, Milković (2011) je ustanovila sustavne razlike u izražavanju ove kategorije kako na morfofonološkoj razini, tako i prema načinu i jezičnim sredstvima koja izražavaju svršenost i nesvršenost glagola. Ovisno o opreci perfektivno:imperfektivno glagoli su podijeljeni u tri skupine: glagoli slaganja (*verbs of composition*), glagoli promjene (*verbs of modification*) te glagoli različitih osnova (*different stems*).

Milković (2011) opisuje glagole slaganja kao one koji zahtijevaju dodavanje leksičkih jedinica za tvorbu svršenog para. Dodani leksički znakovi su slobodni morfemi, primjerice glagol, glagolska fraza, prilog, neodređena zamjenica ili prijedložni izraz. Nadalje, glagoli promjene se mogu prema korijenu podijeliti u svršene ili nesvršene pri čemu je razlika u fonološkom parametru [vrsta pokreta]. Glagoli sa svršenom osnovom sadrže jedan [napet pokret], dok se njihovi parnjaci tvore ponavljanjem tog pokreta koji može sadržavati značajke poput [promjene otvorenosti šake], [promjenu postavki], [putanju:pivot/smjer] i [promjenu orijentacije]. Glagole s nesvršenom osnovom karakteriziraju višestruki pokreti kojima se, pri tvorbi svršenog parnjaka, dodaje nagli završetak ili reduciranjem svode na jedan [napet] pokret s dodanom značajkom putanja. Konačno, glagole različitih osnova ili supletivne glagole čine svršeni i nesvršeni par glagola koji nisu povezani fonološki, već semantički.

Dukić (2011) razlikuje glagolski vid u HZJ-u prema nemanualnoj oznaci [oblik usta]. Tvrdi kako su nesvršeni glagoli označeni postojanim oblicima, kontinuiranim i nepromjenjivim, koji

su simultani s izvođenjem znaka, te da su svršeni glagoli popraćeni naglom promjenom prisutnog obilježja.

Maradin (2017) dokazuje sustavnost izražavanja načina glagolske radnje trima jezičnim sredstvima – afiksima, leksičkim morfemima i leksikaliziranim glagolima na izvedenim perfektivnim glagolima. Također, utvrđuje kako su ta sredstva usporediva s prefiksima u hrvatskom govornom jeziku, točnije da imaju istu ulogu izražavanja načina vršenja radnje.

2. PROBLEM I CILJ RADA

Glagolski vid je u hrvatskom govornom jeziku vrlo složena morfološko-sintaktička kategorija koja je usko povezana s leksičkim značenjem te uz kontekst i aktionsart čini samo jezgru šireg lingvističkog pojma – aspektnosti (Novak Milić, 2008).

U znakovnim jezicima se aspekt, odnosno glagolski vid, izražava leksičkim morfemima ili procesom simultane afiksacije u smislu modifikacije znaka na morfofonološkoj razini – karakterističnim promjenama u načinu i frekvenciji pokreta (Pfau i sur., 2012).

Dosadašnja istraživanja utvrdila su opis glagolskog sustava s obzirom na izražavanje glagolskog vida u HZJ-u (Milković, 2011) te jezična sredstva kojima se tvore izvedeni perfektivni glagoli u HZJ-u (Maradin, 2017). Međutim, kategorija izvedenih imperfektivnih glagola ostala je neistražena.

Uzevši u obzir tu činjenicu, ovaj rad pokušat će dati odgovore na sljedeća pitanja:

- a) Kojim se jezičnim sredstvima tvore izvedeni imperfektivni glagoli u HZJ-u?
- b) Koliko se sredstva korištena u tvorbi izvedenih imperfektivnih glagola mogu usporediti s onima u tvorbi izvedenih perfektivnih?
- c) U kojoj su mjeri jezična sredstva u tvorbi izvedenih imperfektivnih glagola u HZJ-u usporediva s prefiksima i sufiksima u izražavanju različitih glagolskovidskih značenja u hrvatskom govornom jeziku?

3. METODE RADA

3.1. SUDIONICI ISTRAŽIVANJA

U ovom istraživanju sudjelovalo je pet odraslih gluhih osoba – dvije muške i tri ženske. Tijekom prikupljanja podataka dob sudionika bila je u rasponu od 26 do 55 godina. Sve osobe žive ili su živjele na području grada Zagreba više od 10 godina, a HZJ prvi je i primaran sustav komunikacije.

3.2. OPIS ISPITNOG MATERIJALA

Za potrebe ovog rada korišten je dio materijala iz korpusa prikupljenog u svrhu izrade doktorske disertacije "*Verb Classes in Croatian Sign Language - Syntactic and Semantic Properties*" (Milković, 2011). Podaci su prikupljeni u Laboratoriju za istraživanje znakovnog jezika i kulture Gluhih u sklopu Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Prikupljala ih je čujuća osoba fluentna u HZJ-u, točnije CODA (*Child Of Deaf Adults*) te je prilikom prikupljanja podataka korišten isključivo HZJ.

Dio korpusa koji je upotrijebljen za potrebe ovog istraživanja prikupljen je na temelju popisa glagola iz MORKO-a; "Hrvatski višejezični morfološki rječnik" (Jelaska i Cvikić, 2003). Materijali obrađeni u ovom radu nastali su, bazirani na popisu, proizvoljno, temeljem praktičnog znanja i korištenja izvedenih imperfektivnih glagola. Čine ih ukupno 71 glagol.

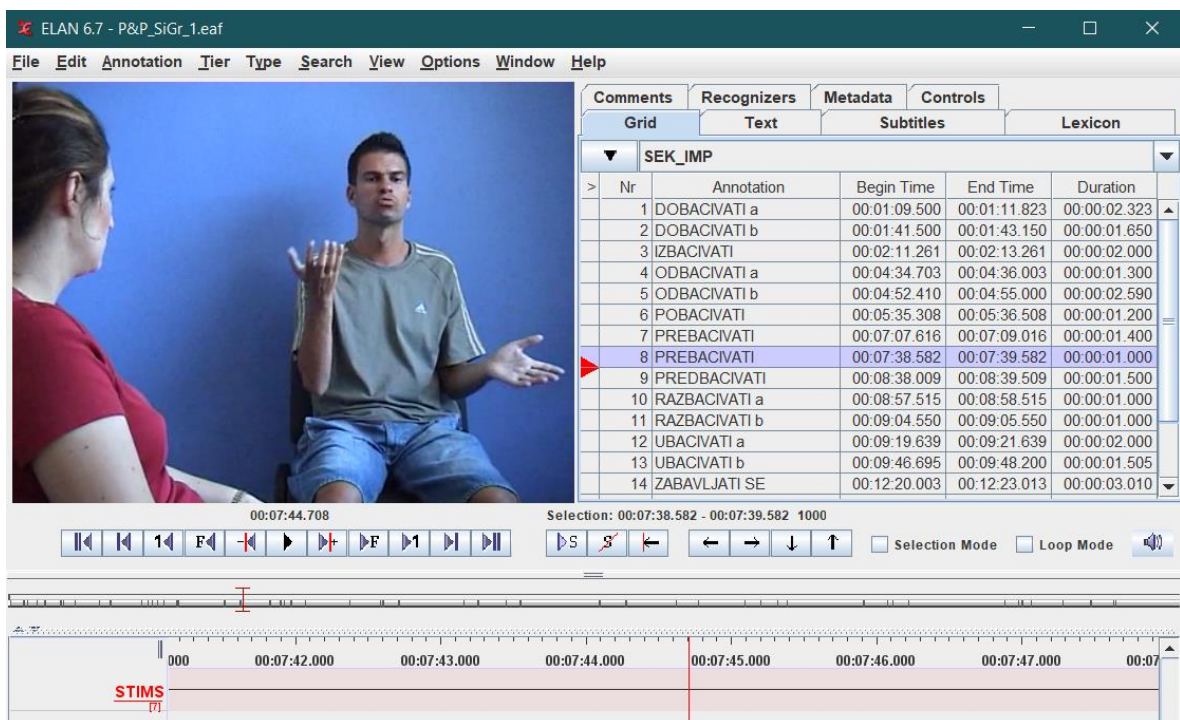
3.3. NAČIN PRIKUPLJANJA PODATAKA

Sudionicima su prikazani izolirani glagoli u obliku PowerPoint prezentacija, a njihovi odgovori zabilježeni su videokamerom. Svakom sudioniku su prikazani različiti imperfektivni glagoli, jedan po jedan. Cilj ovoga zadatka bio je izazvati proizvodnju ciljanih glagola u HZJ-u. Dio glagola proizveden je na razini izolirane riječi, van konteksta, dok je drugi dio glagola stavljen u rečenični kontekst od strane ispitivača kako bi se izazvala proizvodnja kod sudionika. Razlog tomu jesu razlike u prepoznavanju pisane riječi među pojedinim sudionicima. U svrhu ovog istraživanja obrađeno je približno 321 minuta prikupljenog video materijala za analizu.

3.4. METODE OBRADE PODATAKA

Prikupljeni odgovori sudionika obrađeni su u programu EUDICO Linguistic Annotator (verzija 6.7) – ELAN. To je softverski program razvijen na Max Planck institutu za psiholingvistička istraživanja te je namijenjen za detaljnu analizu kako govornih, tako i znakovnih jezika te gesti. Omogućuje stvaranje i uređivanje video i audio sadržaja.

Proces obrade podataka započeo je označavanjem izvedenih imperfektivnih glagola u ELAN-u (Slika 3). S obzirom da ispitni materijal nije podrazumijevao narativ, već je slijedio popis glagola na PowerPoint prezentaciji, olakšano je identificiranje ciljanih glagola za analizu.

Slika 3. Označavanje glagola u ELAN-u

Nakon označavanja u ELAN-u, glagoli su uneseni u Excel tablicu. Ondje su opisani i analizirani prema Prozodijskom modelu fonološke strukture znaka (Brentari, 1998) koji je opisan u Uvodu. Ovaj dio procesa zahtijevao je opetovano pregledavanje izoliranih glagola. Analizom prozodijskih značajki glagola nastojalo se uočiti promjene u kvaliteti pokreta na morfofonološkoj razini i utvrditi postojanje obrazaca kojim se tvore izvedeni imperfektivni glagoli. Također, bilježila se i pojava dodatnih leksičkih elemenata. Primjerice, prozodijske značajke glagola ODBACIVATI glase: [luk/proksimalno-distalno/ponavljanje/ekstenzija/Ø]

uz dodane nemanualne oznake [pogled u stranu], dok se prilikom opisivanja glagola PRECRTAVATI (u smislu *prekopirati*) uočilo dodavanje leksičkog morfema KOPIRATI uz korijenski morfem CRTATI.

4. REZULTATI I RASPRAVA

Nakon transkripcije, u ELAN programu najprije je izdvojeno 72 izvedena imperfektivna glagola. Višestrukim pregledavanjem izoliranih glagola, njih 18 isključeno je iz daljnje analize (nejasno znakovanje, pogrešno shvaćeno značenje zadanog glagola, nedovoljno jasne razlike između izvedenih perfektivnih i imperfektivnih glagola i sl.). Konačno, u ovom radu raspravljat će se o 54 izvedena imperfektivna glagola koji izražavaju različita glagolskovidska značenja, kao što je prikazano u Tablici 1.

Tablica 1. Analizirani imperfektivni glagoli

GLAGOLI	BROJ
zadani glagoli (s PowerPoint prezentacije)	47
spontano proizvedeni glagoli	7
UKUPNO	54

Iz Tablice 1 može se vidjeti kako je od ukupno 54 glagola, njih 47 uključivalo glagole koji su bili zadani na PowerPoint prezentaciji. Također, utvrđeno je i 7 izvedenih imperfektivnih glagola koji nisu bili među podražajima na PowerPoint prezentaciji, već je došlo do spontane proizvodnje tijekom prikupljanja podataka te uslijed rasprave s konzultantom odnosno ispitivačem.

4.1. IZVEDENI IMPERFEKTIVNI GLAGOLI U HZJ-u

Analiza 54 izvedena imperfektivna glagola rezultirala je trima jezičnim sredstvima. Maradin (2017) je također utvrdila postojanje triju različitih jezičnih sredstava kojima se izražava način vršenja glagolske radnje, odnosno glagolskovidskih značenja, u izvedenih perfektivnih glagola u HZJ-u. Ispostavlja se da su ista sredstva korištena i u ovome istraživanju. Tablica 2 prikazuje čestotnost uporabe pojedinog sredstva.

Tablica 2. Sredstva izražavanja izvedenih imperfektivnih glagola

JEZIČNO SREDSTVO	BROJ IZVEDENIH GLAGOLA
afiks	30
leksički morfem	11
leksikalizirani znak	18
UKUPNO	54

U Tablici 2 vidljivo je kako je od ukupno 54 glagola najviše onih proizvedenih afiksacijom (30), dok je glagola s leksičkim morfemima svega 11. Također, 18 glagola proizvedeno je kao samostalna leksička jedinica, odnosno leksikalizirani znak.

4.1.2. Afiksacija

Jedno od sredstava u tvorbi izvedenih imperfektivnih glagola u HZJ-u je afiks koji, dodan na osnovu glagola, mijenja njegove prozodijske značajke i modificira značenje. Kao što je već poznato, znakovni jezici preferiraju simultane modifikacije znakova te općenito simultane morfološke procese (Johnston, 2005), stoga nije iznenađujuće što se afiksacija pokazala najproduktivnijim procesom pri tvorbi izvedenih imperfektivnih glagola. U Tablici 3 prikazano je pet afikasa navedenih prema čestotnosti.

Tablica 3. Afiksi prema čestotnosti

AFIKS	BROJ IZVEDENIH GLAGOLA
[brza reduplikacija]	12
[spora reduplikacija]	6
[promjena postavki]	5
[alternacija]	4
[naginjanje]	3
UKUPNO	30

Od ukupno pet afikasa, njih četiri su manualna, dok se jedan ostvaruje nemanualno – afiks [naginjanje]. Dodavanjem određenog afiksa ukupno je proizvedeno 30 glagola. Na koji način mijenjaju osnovni pokret pojedinog glagola, opisano je pomoću ranije predstavljenog Prozodijskog modela fonološke strukture znaka.

4.1.2.1. Afiks [brza reduplikacija]

Analizom video materijala, utvrđeno je da je upravo [brza reduplikacija] najplodotvorniji afiks pri tvorbi različitih izvedenih imperfektivnih glagola. Tablica 4 sadrži popis glagola kao i specifična značenja dobivena korištenjem afiksa [brza reduplikacija].

Tablica 4. Glagoli s afiksom [brza reduplikacija]

GLAGOLI	ZNAČENJE
UPOZNAVATI	ulaženje u stanje, umetanje
UBACIVATI	
IZBACIVATI	pokretanje iz unutrašnjosti prema van
IZBRIJAVATI-SE	glatko i temeljito se brijati
ISKRADATI	neprijetno odlaziti
IZBJEGAVATI	sklanjati se čega neugodnog
PREOKRETATI ₂	opisivati, izvoditi puni krug
PREBACIVATI ₁	mijenjanje mjesta, položaja
PRECRTAVATI ₁	vršenje radnju prelazeći preko čega
OBIRATI	berući skidati
PODCRTAVATI	vršenje radnje odozdo, podvlačenje
POBACIVATI	prekidati trudnoću

Za primjer uzet ćemo glagol IZBACIVATI (Slika 4) čije prozodijske značajke glase: [ravno/kontralateralno-ipsilateralno/ponavljanje/fleksija/zatvoreno-otvoreno]. Prozodijska značajka ponavljanje, odnosno redupliciranje, ono je što ga razlikuje od njegovog svršenog parnjaka IZBACITI (obrađeno u Maradin, 2017). Brzo redupliciranje pokreta pridaje mu iterativno značenje koje se može tumačiti kao vršenje radnje „iznova i iznova“ ili „uzastopno“ (Rathmann, 2005; prema Pfau i sur., 2012). Bergman i Dahl (1994; prema Pfau i sur., 2012)

opisuju brzu reduplikaciju u švedskom znakovnom jeziku (Swedish Sign Language; SSL) kao ponavljanje kratkih pokreta, zamijećenih i kod glagola IZBACIVATI. Štoviše, reduplicirani pokreti su izvedeni na istom mjestu artikulacije. To obilježje iterativa u glagolskom vidu opisano je i u indopakistanskom znakovnom jeziku (Indopakistani Sign Language; IPSL) te u nikaragvanskom znakovnom jeziku (Idioma de Señas Nicaragüense; ISN) (Zeshan, 2000 i Senghas, 1995; prema Pfau i sur., 2012).

Slika 4. Glagol IZBACIVATI

4.1.2.2. Afiks [spora reduplikacija]

Drugi najčestotniji afiks pri tvorbi izvedenih imperfektivnih glagola je [spora reduplikacija]. Glagoli proizvedeni ovim afiksom prikazani su u Tablici 5.

Tablica 5. Glagoli s afiksom [spora reduplikacija]

GLAGOLI	ZNAČENJE
IŠČITAVATI	neprekidno čitati od početka do kraja
OCRTAVATI	crtanjem okruživati
ODBACIVATI	odbijati kome što, ne usvajati
ZABAVLJATI-SE	vršenje radnje u nepovoljnom smjeru
RAZBACIVATI	bacati na sve strane
PODKUPLJIVATI	pridobiti, privući koga čime

Spora reduplikacija spominje se kao temeljna komponenta u izražavanju kontinuiranosti (ustrajnosti) glagolske radnje u znakovnim jezicima (Rathmann, 2005; prema Pfau i sur., 2012)

koja se pobliže opisuje kao „vremenski interval u kojem se odvija događaj duži od uobičajenog i bez prekida“. Aronoff i sur. (2005; prema Pfau i sur., 2012) u ASL-u povezuju izražavanje kontinuiranosti s pokretima u obliku luka koji redupliciranjem čine zapravo kružni pokret. Takva modifikacija pokreta primjećuje se prilikom proizvodnje glagola OCRTAVATI (Slika 5) čije su prozodijske značajke sljedeće: [krug/kontralateralno-ipsilateralno/ponavljanje/ekstenzija/Ø].

Slika 5. Glagol OCRTAVATI

U nizozemskom znakovnom jeziku (Nederlandse Gebarentaal; NGT) kontinuiranost glagolske radnje uključuje tri ponavljanja eliptičnog pokreta popraćenog s nemanualnim oznakama [stisnute usnice] i [blago puhanje] (Hoiting i Slobin, 2001; prema Pfau i sur., 2012). Ovakva spora reduplikacija pokreta s četiri ponavljanja i nemanualnom oznakom [protruzija jezika] uočava se prilikom proizvodnje izvedenog imperfektivnog glagola IŠČITAVATI.

4.1.2.3. Afiks [promjena postavki]

Afiks [promjena postavki] zaslužan je za tvorbu pet izvedenih imperfektivnih glagola (Tablica 6). Isti afiks primjećuje se i pri tvorbi izvedenih perfektivnih glagola (Maradin, 2017), međutim bez reduplikacije pokreta.

Tablica 6. Glagoli s afiksom [promjena postavki]

GLAGOLI	ZNAČENJE
PRIMICATI	mičući se približavati
UNOSITI	pokretanje izvana prema unutrašnjosti
IZNOSITI	noseći premještati van
RAZMICATI	razdvajati, širiti
RAZNOSITI	

Brentari (1998) definira [promjenu postavki] kao pokret između dvije točke određene ravnine unutar koje se (dominantni) artikulator može kretati. Taj pokret može se ostvariti u tri ravnine – frontalnoj, sagitalnoj i horizontalnoj, stoga glagoli modificirani afiksom [promjena postavki] rezultiraju različitim promjenama pokreta ovisno o ravnini unutar koje se realiziraju. Dakle, unutar tri ravnine pokret se može ostvariti [ipsilateralno – kontralateralno], [kontralateralno – ipsilateralno], zatim [dno – vrh], [vrh – dno] te [distalno – proksimalno], [proksimalno – distalno].

Modifikacija glagola PRIMICATI (Slika 6) afiksom [promjena postavki] usporedit će se s osnovnim imperfektivnim glagolom MICATI koji ima [promjenu postavki: kontralateralno-ipsilateralno]. Promatrajući glagol PRIMICATI, uočava se modifikacija afiksa unutar horizontalne ravnine, tj. [promjena postavki: distalno – proksimalno] čime se izražava značenje *mičući približavati*. Osim ove prozodijske značajke, umeće se i afiks [promjena orijentacije] gdje prsti prelaze iz ekstenzije u fleksiju čime se usmjeravaju prema znakovatelju te na taj način dodatno izražavanju specifično značenje izvedenog glagola. Ponavljanje pokreta [distalno – proksimalno] potvrđuje činjenicu kako je glagol PRIMICATI imperfektivan.

Slika 6. Glagol PRIMICATI

4.1.2.4. Afiks [alternacija]

U ovom istraživanju zamjećuje se još jedan manualni afiks. a koji se odnosi na [promjenu putanje]. U Tablici 7 navedena su četiri glagola s umetnutim afiksom [alternacija] koji je značajka dvoručnih znakova kod kojih se artikulatori pomiču nesinkronizirano (Brentari, 1998).

Tablica 7.. Glagoli s afiksom [alternacija]

GLAGOLI	ZNAČENJE
DOBACIVATI	međusobno bacati što
PRINOSITI	noseći približavati
PREBIRATI	premećući tražiti što
POKRETATI ₋₂	pomicati se s mjesta

Uzevši za primjer glagol PREBIRATI uočava se kako je ponavljanje, karakteristično za imperfektivne glagole, ostvareno kroz afiks [alternacija]. Ovim afiksom izražava se specifično značenje glagola PREBIRATI. Na Slici 7 vidljivo je kako naizmjeničnim pokretom artikulatora sudionik postiže to značenje – *premećući tražiti što*.

Slika 7. Glagol PREBIRATI

4.1.2.5. Afiks [naginjanje]

Zadnji afiks koji nalazimo pri tvorbi izvedenih imperfektivnih glagola je nemanualni afiks [naginjanje]. U ovom radu korišten je pri tvorbi tri glagola koji su navedeni u Tablici 8.

Tablica 8. Glagoli s afiksom [naginjanje]

GLAGOLI	ZNAČENJE
OBOLJEVATI	dobivati bolest
ZABRINJAVATI-SE	ispunjavati brigom, zadavati brigu
IZLEŽAVATI	ostajati dugo u krevetu, ljenčariti

Brentari (1998) tvrdi kako nemanualne oznake imaju sposobnost iznošenja lingvističkih obilježja. Šarac i Kuhn (2006) navode naginjanje tijela kao jednu od osam skupina nemanualnih oznaka u HZJ.

U ovom istraživanju nemanualni afiks [naginjanje] služi za izražavanje imperfektnosti izvedenih glagola ZABRINJAVATI-SE i OBOLJEVATI na način da se početni afiks [naginjanje: unaprijed], koji je uočen kod izvedenih perfektivnih glagola (Maradin, 2017), reduplicira. Ovakav modificiran pokret može se opisati i kao njihanje unaprijed-unatrag. Primjer glagola ZABRINJAVATI-SE prikazan je na Slici 8.

Slika 8. Glagol ZABRINJAVATI-SE

Glagol IZLEŽAVATI (Slika 9) prikazan je na nešto drugačiji način. Sutton-Spence i Woll (1999; prema Pfau i sur., 2012) bilježe kako glagoli sa značajkom kontinuiranosti radnje u britanskom znakovnom jeziku (British Sign Language; BSL), koji u svome prozodijskom obrascu ne sadrže pokret, izražavaju kontinuiranost produženim zadržavanjem znaka (*extended hold*). Kod glagola IZLEŽAVATI primjećuje se ova pojava u kombinaciji s afiksom [naginjanje: unatrag] i nemanualnom oznakom [otvaranje usta]. Takva modifikacija znaka pridonosi značenju koje glagol izražava – *ostajati dugo u krevetu ne radeći ništa, ljenčariti*.

Slika 9. Glagol IZLEŽAVATI

Može se zaključiti kako je simultana afiksacija zaista plodotvorna pojava pri tvorbi izvedenih imperfektivnih glagola. Modifikacijom određenog afiksa ili kombinacijom dvaju afikasa, izražavaju se različita značenja glagola u HZJ-u. Sudionici ovog istraživanja najčešće su koristili afiks [brza reduplikacija] kojim su proizveli čak 12 glagola. Kao što je već rečeno, simultana afiksacija vrlo je čest morfološki proces koji je svoju ulogu pokazao i pri tvorbi izvedenih imperfektiva u HZJ-u.

4.1.2. Leksički morfemi

Jedno od sredstava u tvorbi izvedenih imperfektivnih glagola u HZJ-u su i leksički morfemi. Dodavanje leksičkih morfema kao punoznačnih jezičnih jedinica uz osnovu glagola pokazalo se u nešto manjoj mjeri produktivno sredstvo izražavanja značenja glagola u HZJ. U Tablici 9 navedeni su izvedeni imperfektivni glagoli nastali dodavanjem različitih leksičkih morfema.

Tablica 9. Leksički morfemi

GLAGOL	TVORBA	DODANI LEKSIČKI MORFEM
OČITAVATI*	VIDJETI ₊₊ + UPISATI	glagol
PREOBLAČITI	OBLAČITI + MIJENJATI ₊₊	
PREOBUVATI	OBUVATI + MIJENJATI ₊₊	
POPRIIMATI ₂	PRIMITI + SPAJATI ₊₊	
OČEKIVATI	ČEKATI + DOLAZITI ₊₊	
PRECRITAVATI ₂	CRTATI + KOPIRATI ₊₊	
IŠČEKIVATI	ČEKATI + NESTRPLJIVO ₊₊	prilog
ISPRAVLJATI	ISPRAVITI + PUNO ₊₊	
POPRAVLJATI	POPRAVITI + PUNO ₊₊	
PREPOZNAVATI	PREPOZNATI + TO ₊₊	zamjenica
PONESTAJATI*	NESTATI ₊₊ + SVE-BEZ-OSTATKA	pridjev

U Tablici 9 vidimo različite vrste riječi kao dodane leksičke morfeme u tvorbi izvedenih imperfektivnih glagola. U većini slučajeva to su glagoli, zatim prilozi te jedna zamjenica i jedan pridjev. Ovakva raspodjela učestalosti pojedinih vrsta riječi u službi dodanih leksičkih morfema može se pronaći i u literaturi. Heine i Kuteva (2002; prema Pfau i sur., 2012) navode kako su dodani leksički morfemi najčešće glagoli ili prilozi što je često slučaj i u govornim jezicima. Devet od jedanaest glagola tvoreni su na način da se dodani leksički morfem reduplicira pri produkciji znaka te time nosi imperfektivnost, odnosno trajanje radnje.

Redupliciranje leksičkog morfema u svrhu označavanja trajanja radnje možemo primijetiti na primjeru izvedenog imperfektivnog glagola IŠČEKIVATI (Slika 10). Glagol se tvori pomoću osnovnog glagola ČEKATI i dodanog leksičkog morfema priloga NESTRPLJIVO₊₊ koji se reduplicira. Dodanim leksičkim morfem ostvaruje se način odvijanja radnje koja u hrvatskom govornom jeziku odgovara značenju *dugo i željno čekati čiji dolazak*.

Slika 10. Glagol IŠČEKIVATI (ČEKATI + NESTRPLJIVO++)

Kao još jedan primjer izdvojit ćemo glagol PREPOZNAVATI. U ovom se slučaju glagol tvori na način da se na izvedeni perfektivni glagol PREPOZNATI (obrađen u Maradin, 2017) dodaje leksički morfem zamjenica TO₊₊ (Slika 11). Redupliciranjem dodanog leksičkog morfema TO₊₊ uz perfektivni glagol PREPOZNATI postiže se značenje *upoznavati onoga koji je već bio upoznat ili ono što je već bilo poznato* što odgovara značenju glagola *prepoznavati* u hrvatskom govornom jeziku.

Slika 11. Glagol PREPOZNAVATI (PREPOZNATI + TO₊₊)

Spomenut ćemo i glagol PRECRTAVATI₂ koji je tvoren od osnovnog glagola CRTATI i dodanog leksičkog morfema glagola KOPIRATI₊₊ pri čemu se dodani morfem reduplicira i time izriče radnju koja traje (Slika 12). Glagol PRECRTAVATI₂ u ovom slučaju nosi značenje *crtati vjerno prema uzorku*. Nadalje, za razliku za od drugih glagola, kod glagola PRECRTAVATI₂ uočavamo kako se pri produkciji znaka prvo znakuje dodani leksički morfem KOPIRATI₊₊, a zatim osnovni glagol CRTATI. Razlog ove iznimke nije u potpunosti jasan.

Slika 12. Glagol PRECRTAVATI-2 (KOPIRATI++ + CRTATI)

Ovdje valja istaknuti i dva primjera koja možemo smatrati „upitnim slučajevima“. Naime, tvorba izvedenih imperfektivnih glagola PONENTAJATI i OČITAVATI također podrazumijeva redupliciranje, međutim, u ovim slučajevima dolazi do reduplikacije osnovnog glagola, a ne dodatnog leksičkog morfema kao što je zamijećeno u prijašnjim primjerima. Pretpostavka je da u HZJ-u kao i u hrvatskom govornom jeziku, postoje iznimke određenih jezičnih pojava, no ova se dva slučaja svakako moraju provjeriti.

Može se zaključiti kako dodatni leksički morfemi imaju svoju ulogu u tvorbi izvedenih imperfektivnih glagola. Ovakav se način tvorbe u literaturi smatra rijetkim procesom te se opisuje kao sekvencijalna afiksacija (Aronoff i sur., 2005). U ovome radu glagolski i priložni leksički morfemi pokazali su se najproduktivnijima. Promatrajući glagole kojima se dodaju leksički morfemi obrađeni ovim poglavljem, primjećuju se određene razlike među njima. Naime, moguće je tvoriti izvedene imperfektivne glagole pomoću osnovnih imperfektivnih glagola (npr. CRTATI, ČEKATI), osnovnih perfektivnih glagola (npr. PRIMITI, VIDJETI) ili pak izvedenih perfektivnih glagola (npr. ISPRAVITI, PREPOZNATI). No, u ovom uzorku nije zamijećena jasna poveznica između tri navedene vrste tvorbenih glagola i njihovih produkata, tj. izvedenih imperfektivnih glagola. Za to su potrebna daljnja istraživanja i to na većem broju glagola.

4.1.3. Leksikalizirani glagoli

Leksikalizirani glagoli samostalne su leksičke jedinice u HZJ-u koje izražavaju određeni način vršenja glagolske radnje, pri čemu se potpuno razlikuju od osnova zadanih glagola koje čine njihove „semantičke korijene“ (Maradin, 2017). Primjerice, glagoli PONOSITI i NOSITI.

U Tablici 10 su navedeni glagoli s pridruženim značenjem čiji se znak ne može povezati sa „semantičkim korijenom“, a razlike se očituju na više razina. Prema Maradin (2017), razlike su vidljive u nekoliko fonoloških paramtera, a najčešća je u fonološkom parametru [oblik šake].

Tablica 10. Leksikalizirani glagoli

GLAGOLI	ZNAČENJE
PROMICATI	promovirati
PROBIRATI	odvajati po poželjnim svojstvima
ULAGATI	stavljati, umetati
NALAGATI	naređivati
PRILAGATI	davati prilog
PREOKRETATI ₁	mijenjati položaj okretanjem
PREBACIVATI ₂	pripisivati komu što
IZLAGATI	činiti da se što može vidjeti na izložbi
IZMICATI	uklanjati se čemu
ISKRETATI	skretati s određenog puta
ZANOSITI	biti obuzet idejom, bavljenjem čime
ODMICATI	udaljavati se, praviti razmak
PREDBACIVATI	prigovarati, zamjeravati
POPRIMATI ₁	preuzimati
POKRETATI ₁	počinjati se kretati
POKRADATI	potajno krasti, otuđivati
PONOSITI-SE	biti ponosan
SNOSITI	biti onaj kojega se izravno tiče

Kao prvi primjer leksikaliziranog znaka u HZJ-u promotrit ćemo glagol PROMICATI, koji u hrvatskom govornom jeziku nosi značenje *promovirati* (Slika 14). Analizom prozodijskim značajki primjećuje se kako ovaj glagol nema zajedničkih obilježja sa svojim „semantičkim korijenom“, tj. glagolom MICATI (Slika 13) koji pak izražava *promjenu mjesta*. Glagol PROMICATI, u odnosu na MICATI, ima promijenjene inherentne značajke (oblik šake i broj artikulatora), kao i prozodijske značajke (pokret i orijentacija dlana). Ove promjene na razini fonoloških parametara znaka čine glagol PROMICATI samostalnom leksičkom jedinicom.

Slika 13. Glagol MICATI

Slika 14. Glagol PROMICATI

Drugi primjer leksikaliziranog znaka je glagol PONOSITI-SE. Jasno je kako njegovo značenje *biti ponosan* zapravo nema veze sa „semantičkim korijenom“, glagolom NOSITI koji izriče značenje *tijelom ili čim drugim držati što odozdo u svojoj težini*. Glagol PONOSITI-SE označen je drugačijim oblikom šake nego glagol NOSITI, znakuje se jednom rukom umjesto dvjema rukama, drugačijeg je osnovnog pokreta čije su postavke [dno-vrh], a ne [kontralateralno-ipsilateralno] kao kod glagola NOSITI te je popraćen nemanualnom oznakom [podizanje brade] koju glagol NOSITI nema. Promjenom fonoloških parametara ovaj izvedeni imperfektivni glagol postaje samostalnom leksičkom jedinicom.

Treći primjer leksikaliziranog znaka u HZJ-u je glagol PREDBACIVATI koji nosi značenje *pripisivati komu što*. Njegov „semantički korijen“, glagol BACITI, s druge strane nosi značenje *zamahom i puštanjem iz ruke promijeniti mjesto čemu ili komu*. Osim inherentne značajke [oblik šake] razlika je vidljiva i na prozodijskoj razini. Glagol PREDBACIVATI dobiva nemanualnu oznaku [naginjanje: unaprijed] te gubi značajku promjene otvorenosti šake [zatvoreno-otvoreno].

Iz ovog poglavlja može se donijeti zaključak o neovisnosti HZJ-a o hrvatskom govornom jeziku – za različita značenja glagola koja u hrvatskom govornom jeziku dijele isti „semantički korijen“, HZJ stvara različite samostalne leksičke jedinice, vidljive na fonološkoj razini znaka.

4.2. SLIČNOSTI I RAZLIKE IZVEDENIH IMPERFEKTIVNIH I PERFEKTIVNIH GLAGOLA U HZJ-U

Nakon utvrđivanja jezičnih sredstava kojima se tvore izvedeni imperfektivni glagoli, nameće se pitanje - mogu li se ova sredstva usporediti s onima u tvorbi izvedenih perfektivnih glagola, koje je obradila Maradin (2017). Tablica 11 nudi prikaz jezičnih sredstava kojima se tvore izvedeni imperfektivni glagoli u ovom istraživanju i onih pri tvorbi izvedenih perfektivnih glagola u radu Maradin (2017).

Tablica 11. Usporedba jezičnih sredstava s Maradin (2017)

JEZIČNA SREDSTVA		IMPERFEKTIVNI GLAGOLI	PERFEKTIVNI GLAGOLI
afiksi	[promjena postavki]	+	+
	[luk]		+
	[naginjanje]	+	+
	[smjer]		+
	[protruzija jezika]		+
	[alternacija]	+	
	[brza reduplikacija]	+	
	[spora reduplikacija]	+	
leksički morfemi	glagolski	+	+
	priložni	+	+
	pridjevski	+	+
	prijedložni		+
	čestični		+
	zamjenički	+	
leksikalizirani znakovi		+	+

Iz Tablice 11 vidljivo je kako izvedeni imperfektivni i izvedeni perfektivni glagoli dijele određena jezična sredstva pri tvorbi izvedenih glagola. U obje skupine glagola primjećuje se pojava tri glavna jezična sredstva – afiksi, leksički morfemi i leksikalizirani znakovi.

Što se tiče leksičkih morfema, obje skupine glagola dijele tri vrste leksičkih morfema s obzirom na vrstu riječi, a to su glagoli, prilozi te pridjevi. Glagoli i prilozi pokazali su se produktivnijim leksičkim morfemima u oba slučaja. Kod izvedenih imperfektivnih glagola zabilježen je slučaj uporabe zamjenice kao dodatnog leksičkog morfema, dok se kod izvedenih perfektivnih glagola spominje uporaba prijedloga te čestice. Zanimljivo je kako se kod izvedenih imperfektivnih glagola češće javljaju promijenjive vrste riječi, dok kod izvedenih perfektivnih glagola to nije slučaj – tri od pet leksičkih morfema jesu nepromijenjive vrste riječi. Objašnjenje ove pojave zahtijeva daljnje istraživanje.

Pojava afiksacije u vidu manualnog afiksa [promjena postavki] i nemanualnog afiksa [naginjanje] pojavljuje se u obje skupine glagola. Kod izvedenih imperfektivnih glagola karakteristična je pojava [brze reduplikacije] i [spore reduplikacije], što ne iznenađuje uzevši u obzir činjenicu da je u osnovi imperfektivnih glagola svojevrsno trajanje radnje koje se izriče ponavljanjem, odnosno reduplikacijom. U ovoj skupini se također primjećuje pojava afiksa [alternacija] koji nije zabilježen kod izvedenih perfektivnih glagola. Razmotrivši skupinu izvedenih perfektivnih glagola, uočava se pojava afiksa [luk] te [smjer] koji u ovom radu nisu uočeni, što je bilo i očekivano budući da ovi afiksi ne sadrže ponavljanje. Naposljetku, afiks [protruzija jezika] naveden je u Maradin (2017) kao posebno jezično sredstvo kojim se modificira način vršenja glagolske radnje. Međutim, nije detaljnije opisan. Pretpostavlja se da se afiks [protruzija jezika] kod perfektivnih glagola ostvaruje kratkim izbačajem jezika na van, dok se kod imperfektivnih zadržava u tzv. *hold* poziciji. U ovome radu, afiks [protruzija jezika] uočava se kod pojedinih glagola (PREOKRETATI₁, ZANOSITI, UPOZNAVATI, IŠČITAVATI) kao popratno nemanualno obilježje koje nije od primarne važnosti u opisivanju izvedenih imperfektivnih glagola te se ne izdvaja kao posebno jezično sredstvo njihove tvorbe.

Konačno, pojava leksikaliziranih znakova opisana je u obje skupine izvedenih glagola. Štoviše, u obje se skupine ističe promjena inherentne značajke [oblik šake] kao temeljna karakterisitka pri izražavanju samostalnih leksičkih jedinica, ali razlika je u tome da i leksikalizirani glagoli na fonološkoj razini sadrže perfektivnost, odnosno imperfektivnost.

Iz ovog kratkog prikaza jezičnih sredstava u izvedenih imperfektivnih i izvedenih perfektivnih glagola može se zaključiti kako su korištena sredstva u većoj mjeri usporediva. Pri tome je od iznimne važnosti istaknuti kako je u osnovi svih imperfektivnih glagola, za razliku od perfektivnih, zapravo redupliciranje tj. ponavljanje pokreta što je u skladu s nalazima od Milković (2011).

4.3. GLAGOLSKOVIDSKA ZNAČENJA U HZJ-U

U ovome dijelu rada promotrit ćemo na koji način su jezična sredstva pri tvorbi izvedenih imperfektivnih glagola dobivena u ovom radu povezana s prefiksima i sufiksima koji pridaju različita glagolskovidska značenja u hrvatskom govornom jeziku. Pri tome će se koristiti podjela glagolskovidskih značenja autora Silića i Pranjkovića (2007) koja je navedena u Uvodu.

Važno je napomenuti kako nije bilo moguće sve glagole obrađene ovim istraživanjem uvrstiti u ovu podjelu. Razlog je, u ovom slučaju, nedostatnost same podjele koja ne obuhvaća velik broj prefikasa koji tvore ove glagole. Kao što je poznato, pitanje glagolskovidskih značenja (načina vršenja glagoske radnje, *aktionsarta*) i aspekta općenito je „škakljivo“ područje i razlog brojnim neslaganjima među autorima hrvatskih gramatika.

Leksikalizirani glagoli su izuzeti iz ovog dijela zbog prirode njihova nastanka.

Tablica 12. Glagolskovidska značenja glagola s obzirom na tvorbu

Glagol	Način tvorbe u HZJ-u	Glagolskovidsko značenje
IZBRIJAVATI-SE	[brza reduplikacija]	sativno
IŠČITAVATI	[spora reduplikacija]	
IZLEŽAVATI	[naginjanje]	
ZABAVLJATI-SE	[spora reduplikacija]	intenzivno
RAZBACIVATI	[alternacija]	inkoativno
ZABRINJAVATI-SE	[naginjanje]	
POKRETATI ₂	[alternacija]	finitivno
DOBACIVATI	[alternacija]	augmentativno
PREOKRETATI ₂	[alternacija]	

Izdvojeni su glagoli koji su zadovoljavali kriterije navedene podjele. Nemogućnost svrstavanja velikog dijela prvotnog uzorka u tablicu može se smatrati ograničenjem ovog istraživanja. Zbog oskudnog uzorka glagola, na temelju podataka u Tablici 12 teško je izvući konkretne zaključke. Primjećuje se kako su sva navedena glagolskovidska značenja u HZJ-u ostvarena uporabom afiksa, međutim nije moguće sistematizirati zakonitosti po kojima određeni afiksi sudjeluju u izražavanju pojedinih značenja. Uočava se kako je najčešće korišten afiks [alternacija].

U gore navedenoj podjeli glagolskovidskih značenja, spominju se sufiksi –(j)a-, -(j)ava, -(j)iva- koji izražavaju durativno značenje glagola tj. glagole kojima se izriče radnja koja neprekidno traje. Promotivši ponovno Tablicu broj, može se uočiti kako većina glagola sadržava ove sufikse, što bi značilo da svi oni izražavaju durativno značenje. Međutim, u dijelu rada koji se bavi afiksacijom, točnije afiksima [brza reduplikacija] i [spora reduplikacija], vidljivo je kako glagoli u HZJ-u glagoli mogu izražavati durativno (kontinuirano) značenje – radnju koja neprekidno traje i iterativno značenje – radnju koja se događa iznova i iznova, uzastopno.

Zaključno, HZJ izražava glagolskovidska značenja koja se ne mogu u potpunosti interpretirati određenim podjelama koje su prisutne u hrvatskom govornom jeziku. Ova činjenica nepobitan je dokaz da HZJ ima vlastite zakonitosti koje se pojavljuju unutar šire jezične pojave glagolskog vida. Potrebno je detaljnije analizirati učestalost pojedinih afikasa u izražavanju glagolskovidskih značenja u HZJ-u na većem broju glagola.

5. ZAKLJUČAK

Ovim istraživanjem utvrđeno je kako se izvedeni imperfektivni glagoli u HZJ-u sustavno tvore pomoću tri jezična sredstva – leksičkim morfemima, afiksima i leksikaliziranim glagolima. Ova jezična sredstva generalno su zaslužna i za tvorbu izvedenih perfektivnih glagola, a usporediva su i s onima opisanim u drugim znakovnim jezicima. Ono što razlikuje tvorbu izvedenih imperfektivnih i perfektivnih glagola jest ponavljanje odnosno reduplikacija osnovnog pokreta znaka.

Uspoređujući jezična sredstva dobivena ovim istraživanjem s prefiksima i sufiksima koja izražavaju specifična glagolskovidska značenja u hrvatskom govornom jeziku, jasno je kako se određena glagolskovidska značenja pojavljuju i u HZJ-u te se izražavaju pomoću simultane afiksacije, međutim vezu između jezičnih sredstava dvaju jezika potrebno je dublje ispitati.

Važno je istaknuti kako ispitni materijal koji se u ovom radu koristio nije ciljano prikupljen u svrhu ovoga istraživanja. Stoga je moguće da bi se njegovim pomnijim odabirom dobili značajniji rezultati.

Imajući to na umu, sljedeći korak u istraživanju ove problematike bio bi, na uzorku glagola koji su ciljano prikupljeni, dublje istražiti ulogu pojedinih afikasa pri izražavanju glagolskovidskih značenja u HZJ-u.

Ovo istraživanje doprinosi opisu gramatike HZJ-a te potvrđuje njegovu složenost i neovisnost o govornom jeziku. Također, svoju ulogu pronalazi i u učenju, odnosno, poučavanju HZJ-a kao stranog jezika.

6. LITERATURA

1. Aronoff, M., Meir, I., & Sandler, W. (2005). THE PARADOX OF SIGN LANGUAGE MORPHOLOGY. *Language*, 81(2), 301–344.
<https://doi.org/10.1353/lan.2005.0043>
2. Barić, E., Lončarić, M., Malić, D., Pavešić, S., Peti, M., Zečević, V., Znika, M. (2005). Hrvatska gramatika. Zagreb: Školska knjiga.
3. Brentari, D. (1998). A prosodic model of sign language phonology. Cambridge: MIT Press.
4. Dukić, L. (2011). *Nemanualna obilježja u hrvatskom znakovnom jeziku – specifični pokreti usta kod svršenih i nesvršenih glagola*. (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.
5. Johnston, T.A. (2005). Sign Language: Morphology. U: K. Brown (Ur.), *Encyclopedia of Language and Linguistics*, 2nd Ed. (str. 324-324). Elsevier.
6. Maradin, I. (2017). *Način vršenja glagolske radnje u hrvatskom znakovnom jeziku* (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:486503>
7. Marini, C. (2022). CroaTPAS: USPOREĐIVANJE ZNAČENJA VIDSКИH PARNJAKA S NAMJEROM ISTRAŽIVANJA ODNOSA IZMEĐU VIDA, AKTIONSARTA I GLAGOLSKE POLISEMIJE U HRVATSKOM. *Croatica*, 46 (66), 67-80. <https://doi.org/10.17234/Croatica.66.3>
8. Meir, I. (2012). Morphology. U: R. Pfau, M. Steinbach, B. Woll (Ur.): Sign language: an international handbook (str. 77-111). De Gruyter Mouton.
9. Milković, M. (2011). *Vrste glagola u HZJ – sintaktičke i semantičke značajke*. Doktorska dizertacija, Edukacijsko – rehabilitacijski fakultet, Zagreb.
10. Mlynarczyk, A. K. (2004). *Aspectual pairing in Polish*. LOT.
11. Novak Milić, J. (2008) Kategorija aspekta dvočlanih švedskih glagola u odnosu prema vidu hrvatskih glagola, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (doktorski rad).
12. Novak Milić, J. (2010). Što je što u aspektologiji. *Lahor*, 2 (10), 125-143. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/68592>
13. Pfau, R., Steinbach, M., Woll, B. (2012). Tense, aspect, and modality. U: R. Pfau, M. Steinbach, B. Woll (Ur.): Sign language: an international handbook (str. 186-204). De Gruyter Mouton.

14. Polančec, J. (2018). Osamostaljeni izvedeni nesvršeni glagoli u hrvatskom jeziku. *Suvremena lingvistika*, 44 (85), 113-138.
<https://doi.org/10.22210/suvlin.2018.085.06>
15. Polančec, J. (2023). Morfo(no)loška složenost sekundarne imperfektivizacije u hrvatskom jeziku. U: M. Čilaš Mikulić, M. Gulešić Machata, D. Matovac (Ur.): *Croaticum: Savjetovanje za lektore hrvatskoga kao inoga jezika*, 5. zbornik radova (str. 67–81). Zagreb: FF press.
16. Silić, J., Pranjković, I. (2007). *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.
17. Šarac Kuhn, N., Alibašić Ciciliani, T. & R. B. Wilbur (2006): Phonological parameters in Croatian Sign Language. *Sign Language & Linguistics*, Vol. 9, 1-2: 33-70.
18. Šarić, Lj. (2011). Prefiksi kao sredstvo perfektivizacije: semantički prazne jedinice?. *FLUMINENSIA*, 23 (2), 7-20. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/82436>
19. Wilbur, R. B. (2003): Representations of telicity in ASL. *Chicago Linguistic Society* 39: 354-368.

<https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search> posjećivan 20.5. – 10.9.2024.